

بسم الله الرحمن الرحيم

حوزه علمیه قم

مدرسه آیت الله بهجت (ره)

عنوان ها

۱- گزارش نویسی: کتاب شیعه در اسلام

۲- گزارش نویسی: کتاب درامدی بر علم کلام

۳- بازنویسی: ابتدای باب دفاع تحریر الوسيله

۴- بازنویسی: شرح خطبه ۸۷ نهج البلاغه از علامه جعفری ره

۵- یادداشت نویسی: پیمان حلف الفضول پیامبر اکرم ص

اساتید راهنما: حجج اسلام رستمی، مرتضی قضایی، میثم شمسایی و حسین جهانی (زید عزهم)

نام پژوهشگر: سید محمد معرف

مقطع تحصیلی: پایه یک

سال تحصیلی: ۱۴۰۰-۱۳۹۹

فهرست

۵	گزارش نویسی کتاب شیعه در اسلام
۹	گزارش نویسی کتاب درآمدی بر علم کلام
۱۵	بازنویسی باب دفاع کتاب تحریر الوسيله
۱۷	بارنویسی شرح خطبه ۸۷ نهج البلاغه از علامه جعفری ره
۱۹	یادداشت نویسی: حلف الفضول

گزارش نویسی کتاب شیعه در اسلام

نام کتاب: شیعه در اسلام

نام نویسنده: علامه سید محمد حسین طباطبایی رحمه الله علیه

ناشر: دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین قم

تعداد چاپ: چاپ در تابستان ۱۳۹۵ صورت گرفته به تعداد ۳۰۰۰ نسخه

موضوع: معارف شیعی

مصور: نیست

جنس جلد: شومیز

در مقدمه این کتاب که از شاگرد علامه بزرگوار طباطبایی ره آمده است بر سیر چگونگی تالیف این کتاب و ترجمه های که به زبان انگلیسی توسط وی انجام شده می پردازد که نکاتی را در اینجا بیان می کنیم:

تقریباً تمام منابع اروپاییان در تحقیقاتی که درباره اسلام انجام گرفته از منابع اهل سنت یا فرقه اسماعیلیه است که البته آن هم از فرق منحرف می باشد. پس شیعه در آنجا یک فرقه فرعی معرفی شده است.

بعد از جنگ جهانی به تدریج آمریکا و سپس انگلیس متوجه این نکته شدند که بهترین معرف در یک دین، فردی است که از درون می نگرند؛ کشف این حقیقت در کنار این که خواص دانشمندان و به خصوص جوانان به دنبال پر کردن خلئی که به علت تضعیف مسیحیت و عوارض آن به وجود آمده بود مرکزی به منظور تحقیق در اصیل در ادیان در آمریکا شد؛ از پیشگامان این پروژه پروفیسور کنت مردگان بود که با علامه طباطبایی دیدار داشت...

فوراً علامه طرح نگارش یک سلسله کتاب درباره شیعه برای مردم مغرب زمین را دادند که طی ۳ سال اثراتی به رشته تحریر درآمد. این کتاب در سه بخش نگاشته شده که بخش اول به کیفیت پیدایش شیعه، دوم به تفکر مذهبی شیعه و سوم به اعتقادات اسلامی از نظر شیعه می پردازد و سپس فهرست مطالب و آیات هم در پایان کتاب قرار دارد؛ در نتیجه ی این کتاب پیام معنوی شیعه را این گونه بیان می کند: «راه خداشناسی را در پیش گیرید تا سعادت مند شوید»

در بخش اول این کتاب پس از بیان آغاز پیدایش شیعه و کیفیت آن به بخش هایی از خلافت امیرالمومنین علی علیه السلام و انشعابات شیعه مثل زیدیه و اسماعیلیه غیره پرداخته میشود؛ مسائلی که در بخش دوم مطرح می شود معنای تفکر مذهب و ماخذ اساسی آن در اسلام و البته راه هایی که قرآن کریم برای این مهم نشان می دهد بیان شده و این مبحث در این بخش با ظواهر دینی و اقسام آن و بحث های عقلی نظیر چرا فلسفه در شیعه و دست آخر با راهنمای کتاب و سنت به عرفان نفس و برنامه آن پایان می یابد و بخش سوم هم که به خداشناسی و مسائل مربوط به آن نظیر وحدانیت خداوند، ذات و صفت خداوندی و در ادامه به پیامبر شناسی، معادشناسی و امام شناسی اختصاص دارد.

از نکات مهمی که در این کتاب بدان پرداخته شده، زندگانی اجمالی دوازده امام و مسائل مبتلابه و مورد سوال حنی جامعه امروز مانند قضا و قدر، انسان و اختیار، ترکیب انسان از روح و بدن و... است که در بالا هم اشاره شد.

در خاتمه این اثر ارزشمند از علامه جلیل القدر، طباطبائی، منطلق انسان، منطق فطری خرد معرفی میشود و ویژگی هایی از این موضوع بیان میشود.

گزارش نویسی کتاب درآمدی بر علم کلام

نام کتاب: درآمدی بر علم کلام

به قلم: استاد علی ربانی گلپایگانی

ناشر: انتشارات دارالفکر

تعداد چاپ: در نوبت ۴۴ در ۱۳۸۹ دو هزار نسخه چاپ شده است

موضوع: اعتقادات

مصور: نیست

جنس جلد: شومیز

این کتاب در دو بخش به رشته تحریر در آمده است که در بخش اول به آشنایی با علم کلام پرداخته میشود و مسایلی نظیر موضوع، اهداف و جایگاه، روش‌های بحث، بررسی تحریف‌ها و تحول و پویایی این علم توجه شده است؛ در بخش دوم به مذاهب کلامی اشاره شده است که از جمله بحث‌هایی که استاد محترم در این بخش به آنها می‌پردازد مذاهب شیعی امامیه زیدیه و اسماعیلیه و غیر شیعی نظیر معتزله و ماتریدیه می‌باشد؛ لازم به ذکر است که این کتاب دارای نمایه هم هست.

در مقدمه چاپ اول این کتاب در سال ۱۳۷۲ شمسی نویسنده محترم با بیان این که تاریخ علم کلام با تاریخ ادیان آسمانی آغاز شده است تصریح می‌کنند این امر مورد اهتمام ویژه ائمه معصومین صلوات الله علیهم اجمعین بوده ولی متأسفانه در زمان‌های اخیر مورد کمتر توجه قرار گرفته است.

پرداختن به محتوای چنین کتاب غنی از نظر اطلاعات، حقیقتاً کار را سخت می‌کند اما مواردی را بیان می‌کنیم:

هنگامی که به سیر کتاب نگاه میکنیم واقعا سیر دقیق و منظمی دنبال میشود؛ در بررسی مذاهب کلامی ابتدا به مذهب شیعه سپس به مذاهب در آن که از امامیه شروع و در ادامه با زیدیه و اسماعیلیه آشنا میکند و توضیح اجمالی ولی مفیدی را از هر کدام ارائه میدهد و بعد از آن هم به مذاهب غیر شیعه می‌پردازد و در آنجا هم بحث را با اهل حدیث شروع و مذاهب دیگری نظیر معتزله، اشعریه، وهابیت

و... که در بالا اشاره شد را توضیح میدهد و در هر کدام از این مباحث به سیر تاریخی آنها می‌پردازد.

گزارش نویسی: درآمدی بر علم کلام

امیدمیرود همه ما بتوانیم از این کتاب ارزشمند و همچنین از سایر آثار ارزشمند دانشمند محترم آیت الله ربانی گلپایگانی بهره کافی ببریم.

بازنویسی باب دفاع کتاب تخریر الوسيله

دفاع دوشکل دارد: دفاع از اساس قلمرو و دفاع از خود انسان وهم نوعانش

سخن درمورد شکل اول

مسئله ۱. دشمنی که از او بر اساس اسلام و اجتماع مسلمانان ترس باشد اگر به محل زندگی مسلمانان هجوم برد بر مسلمانان واجب است که آن را به هر شکل ممکن است جانا و مآلاً دفع نماید

مسئله ۲. دفاع مذکور مشروط به حضور امام معصوم علیه السلام و از او یا نایب خاص و عام او نیست پس بدون هیچگونه قید و شرطی برای هر مکلف واجب است که دفع نماید.

مسئله ۳. اگر مسلمانان ترس از تسلط بیشتر در محل زندگیشان و بیشتر شدن سلطه وی و همچنین تصاحب سرزمینشان یا اسیر شدنشان را دارند دفع کردن او واجب است.

مسئله ۴. اگر مسلمانان از سلطه سیاسی و اقتصادی که منجر به اسارت و ضعف آنها می شود ترس داشته باشند با وسیله های مشابه و مقاومت های منفی مانند نخریدن کالاهای آنان و استفاده نکردن از آنها و غیر دفاع واجب است.

مسئله ۵. اگر مسلمانان در روابط اقتصادی با بیگانگان طرز تسلط سیاسی یا غیرآن که موجب استعمار و به سلطه در آمدن آنان اگر چه از جنبه فرهنگی باشد داشته باشند بر همه آنها واجب است از چنین روابطی دوری کنند و اینگونه روابط حرام میباشد.

مسئله ۶. اگر ارتباطات سیاسی دولت اسلامی با بیگانگان موجب تسلط آنان بر سرزمین، جانها، اموال یا اسارت سیاسی مسلمانان شود بر رؤسای دولت ها چنین ارتباطاتی حرام و پیمان های شان باطل است؛ همچنین واجب است آنها را باراهنمایی کردن یا مقاومت منفی بر ترک چنین روابطی ملزم نمایند.

مسئله ۷. اگر ترس اینکه بیگانگان به یکی از دولت های اسلامی هجوم برد، باشد بر تمام دولتهای اسلامی و سایر مسلمانان واجب است به هر وسیله ممکن در برابر آنها دفاع کنند.

مسئله ۸. اگر یکی از دولت های اسلامی با بیگانگان پیمانی دست که خلاف مصلحت اسلام و مسلمانان است بر بقیه دولت های اسلامی واجب است با وسایل سیاسی و اقتصادی مانند قطع روابط سیاسی و بازرگانی با آن دولت تلاش کنند تا آن پیمان لغو شود و همچنین بر سایر مسلمانان نیز واجب است با هرگونه مقاومت منفی در حد امکان این کار را مهم بشمارند زیرا چنین پیمانهای در شرع مقدس اسلام حرام و باطل می باشد.

مسئله ۹. اگر بعضی از رؤسای دولت اسلامی یا بعضی از نمایندگان دو مجلس موجب نفوذ سیاسی یا اقتضاری بیگانگان بر مملکت اسلامی شوند به طوری که طبق اسلام این نفوذ بر استقلال مملکت حتی در آینده ترس باشد، این مسئول خائن است و هر چند مسئولیت اش حق باشد ولی از مقامش برکنار شده است و مسلمانان باید با او مقاومت منفی مانند ترک معاشرت و معامله و غیره کرده و او را به هر روش ممکن مجازات کرده و از تمام شئون سیاسی و حقوق اجتماعی محروم نمایند.

مسئله ۱۰. اگر در روابط تجاری دولت یا تجار با بیگانگان ترس بر معیشت و زندگی اقتصادی مسلمانان باشد واجب است آن را ترک کنند و این تجارت حرام میباشد و همچنین در صورت این ترس بر رؤسای مذهب واجب است که کالاهای آنان و تجارت با آنان را طبق مقتضیات زمان تحریم نمایند و همچنین واجب است که امت اسلامی از آنان تبعیت کنند.

یک سخن در مورد قسمت دوم:

مسئله ۱. اینکه انسان مهاجمان و دزدان را از خود و حریم و مالش به هر اندازه که باشند دفع کند اشکال ندارد.

مسئله ۲. اگر دزد یا غیر دزد به شخصی در هر جا هجوم آورد تا او را ظالمانه بکشد واجب است با هر وسیله از خود دفاع کرده اگرچه به قتل حمله کننده منجر شود و تسلیم شدن و پذیرفتن ظلم جایز نمی باشد.

مسئله ۳. اگر به متعلقین کسی حتی خدمتگزار او هجوم آورند که ظالمانه او را بکشند جایز بلکه واجب است از او دفاع کند؛ اگرچه به کشتن مهاجم منجر شود.

مسئله ۴. اگر به حریم او «زوجه اش باشد یا غیر او» هجوم برده شود که تجاوز نمایند دفاع به هر وسیله ممکن واجب است اگرچه به کشتن مهاجم منجر شود بلکه اگر به عرض حریم به کمتر از تجاوز هجوم آورده شود ظاهراً وظیفه همین است.

مسئله ۵. اگر به جان او یا عیالش هجوم آورده شود دفع مهاجم واجب است اگر چه به کشتن وی منجر شود.

مسئله ۶. در تمام آنچه ذکر شد بنا بر احتیاط واجب از مرتبه پایین تر اقدام به دفاع کند تا مرتبه شدیدتر برسد؛ پس اگر با آگاه کردن یا نوعی اخطار مانند اح اح کردن دفع میشود باید همان را انجام داد

بارنویسی شرح خطبه ۸۷ نهج البلاغه از علامه جعفری ره

برای توضیح و تفسیر این خطبه شریف ابتدا کمی تک تک مضامین والایی را که در آن آمده است فهرست وار ذکر کرده سپس به تفسیر آن میپردازیم:

۱. محبوب خداوند کسی است که خداوند او را در شناخت خود و ساختنش کمک کرده است.
۲. لباس چنین فردی اندوه و بیم می باشد.
۳. نتیجه شناخت و خودسازی او اینست که به مقام بالای محبوبیت خداوند نائل میشود.
۴. ظهور نور درخشانی هدایت در درونش است.
۵. این محبوب الهی آماده قرار گرفتن در پیشگاه خداوند در آن روز با عظمت است.
۶. واقعیاتی را که برای او به دور از نظر می آید به خود نزدیک میکند.
۷. سختی ها و مشکلات مختلف دنیا را برای خود آسان گرفته است به آنها اعتنایی نمی کند.
۸. نگاه وی در این دنیا بسیار نافذ و دقیق می باشد.
۹. به طور فراوان در یاد خداوند به سر می برد از آب گوارای حق و حقیقت که مایه آرامش جان است سیراب می شود.
۱۰. راه های ورود آن آب را برای خود باز کرده است با کمترین و اولین مقدار از آب حیات بخش راه روشن را پیش می گیرد.
۱۱. شهوات را که مانند لباس های گوناگون می ماند، از تن در می آورد و متوجه معبود است.
۱۲. از هر گونه ناراحتی آزاد شده جز یک ناراحتی مقدس که خود به تنهایی انتخاب کرده است.
۱۳. از خطر هلاک کننده ناپینایی نجات یافته است.
۱۴. در زندگی اش مشارکت و ارتباطی با هواپرستان ندارد.
۱۵. این محبوب خدا کلید باز کننده درهای هدایت و قفل درهای شقاوت و هلاکت است.
۱۶. با بینایی راهی را که باید او برود و راهنمایان الهی که همچون چراغهایی بر سر راهش هستند را تشخیص داده و ناهمواری های مسیرش را پشت سر می گذارد.
۱۷. این انسان الهی به دنبال کمال به محکم ترین دستگیره ها برای بالا رفتن و رسیدن به ارزشهای انسانی چنگ زده است.
۱۸. یقینی که در درون او به وجود آمده مانند نور خورشید است که اگر بر کسی بتابد او را روشن می کند.

۱۹. نفس خود را در با اهمیت ترین امور فقط برای خدا قرار داده است به طوری که نتیجه هر حادثه‌ای که به او وارد میشود منعکس کننده کمال او می‌باشد و هر موضوع فرعی هم که برای او به وجود می‌آید به بهترین شکل به اصل آن بر می‌گرداند و مطابقت می‌دهد.

۲۰. این محبوب خدا همچون چراغانی در تاریکی دنیاست.

یادداشت نویسی: پیمان حلف الفضول نبی اکرم (صلی الله علیه واله وسلم)

سلام بر محمد، سلام بر آن رحمت خدا، سلام بر آن فروغی که بر جهان تابید و فطرت ها را بیدار کرد و سلام بر آن بزرگواری که جای آن در این دنیایی که نفاق و ظلم و ستم آن را گرفته خالی است تادست برسر مظلومان این عالم که تعداد آنها هم کم نیست بکشد و تجلی گر رحمت خداوند مهربان باشد.

وقتی به جای جای این جهان نگاه می کنیم می بینیم که به صورت خفیف یا آشکارا مرز تجاوز از حکومت ها جابجا شده الان دیگر فقط حاکمان نیستند که بر مردم شان ستم روا می دارند بلکه بعضا خانواده ها بر یکدیگر ستم روا می دارند مثل ستم پدر بر فرزند، فرزند بر پدر، خواهر برادر و غیره که برای اطلاع دقیق بهتر است فقط یک روز سری به مراکز قضایی بزنیم...

با خود میگویم گویا ظلم و انسان در حال عجین شدن باهم است؛ کلمه پرتکرار این نوشته، ستم و ظلم است خوب است این کلمات بیشتر به گوشمان بخورد؛ نمیدانم... شاید این مفهوم را به کلی فراموش کرده و با مصادیق آن را ویا اینقدر مصداق های آن را دیدیم که برای ما عادی شده است؛

شخصیت انسان در جوانی رشد می کند؛ هرچه انسان در این دوره خود را بیشتر بسازد، بیشتر مصداق خیر می شود؛ اصلا چرا مصداق خیر؟! این خیلی بدیهیست که هر آدمی بر حسب فطرت خود دوست میدارد که مصداق خیر در جامعه باشد و از ظلم و ستم بیزار است. نکته ای که می خواهیم به آن اشاره کنیم آیه قرآن است که پیامبر صلوات الله علیه را به عنوان یک الگو معرفی می کند <لقد کان لکم فی رسول الله اسوه حسنه...>^۱ مطالعه دوران جوانی پیامبر اکرم بسیار جذاب و امیدبخش است^۲ یکی از اقدامات نبی مکرم اسلام صلوات الله علیه در دوران نوجوانی و جوانی بستن پیمانی که به عنوان الفضول معروف است می باشد. توصیه می کنیم این پیمان را حداقل یکبار درموردش بخوانیم و سعی کنیم در زندگی و جامعه خود پیاده کنیم؛

فلسفه قیام بدین شرح است که مردی از زبید کالایی به مکه آورد، عاص بن وائل کالا را از او خرید اما بهایش را نپرداخت؛ مرد زبیدی از هم پیمانان خود کمک خواست؛ احلاف {هم پیمانان} را لعنه الدم می خواندند زیرا هنگامی که هم پیمان شدند بر خلاف مطیین که آنان نیز از طرف های حلف الفضول بودند دست خود را در خون فرو بردند آنان عبارت بودند از عبدالدار، مخزوم، جمح، سهم و عدی بن کعب. احلاف از کمک به مرد زبیدی خودداری کردند و او را از خود راندند. زبیدی بر فراز کوه ابوقبیس ایستاد و فریاد کمک خواهی سر داد؛ زبیر ابن عبدالمطلب به پا خاست و برای این پیمان دعوت کرد.

این پیمان بسته شد آنان به سراغ عاص ابن وائل رفتند و کالای زبیدی را از او پس گرفتند و به صاحبش برگرداندند. هم پیمانان این معاهده ارزشمند، بنی هاشم، بنی مطلب، بنی اسد، بنی زهره و تیم بودند البته برخی منکر حضور بنی اسد در حلف الفضول هستند و گفته اند که عبدالله بن زبیر پس از ظهور اسلام به نفع آنان چنین ادعایی کرد...

^۱ احزاب/۲۱

^۲ ر.ک فروغ ابدیت

پیامبر اکرم ص در این پیمان حضور داشتند و پس از رسالت آن را ستوده و تایید فرمودند^۳ از آن حضرت روایت شده که در خانه ابن جدا آن در پیمان حاضر شدند که شادمان نیستیم به جای آن شتران سرخ موی داشته باشیم اگر اکنون هم به آن دعوت شوم حتماً می پذیرم.^۴ در کتاب سیره صحیح پیامبر اعظم که ترجمه کتاب الصحیح من سیره النبی الاعظم صلوات الله علیه به قلم علامه سید جعفر مرتضی عاملی که ترجمه آن توسط دکتر محمد سپهری انجام شده انگیزه ها و اهداف حلف الفضول را چنین بیان می کند:

الف. فطری انسانی: فطرت و عقل سلیم به محتوای این پیمان حکم می کند و با احساسات عواطف و شعور انسانی و اصول اخلاقی هماهنگی کامل دارد.

ب. انگیزه مصلحت اندیشی: عدم امنیت مکه موجب می شد که بازرگانان به اعزام کاروان های تجاری و مبادلات بازرگانی با مردم مکه علاقه نشان ندهند.

انگیزه های دیگری که شاید برخی از آنان داشتند همانند حفظ قداست مکه و مردم این شهر در اندیشه توده های .

نقطه ای که خوب است در اینجا اشاره ای به آن هم داشته باشیم مسئله اینکه افرادی نظیر ابوهریره از حضور امویان در این معاهده سخن گفته اند در حالی که شماری از مورخان آن را تکذیب کردند چرا که اساساً این معاهده به بر ضد امویان بود و عاص بن وائل متحد امویان بود...

رسول اکرم صلوات الله علیه و آله و سلم در زمانی وارد این معاهده شدند که همه می دانیم وضعیت جامعه به طوری آشفته و ضد فرهنگی بود که حنی بزرگان با عنوان جاهلیت از آن یاد می کنند و پرواضح است که این اقدام رسول اکرم صلوات الله علیه برای همه جوانان بایستی الگوی عملی قرار گیرد که در هر شرایطی به دنبال احقاق حق ممنوعان باشند و با ظلم و ستم مبارزه کنند در پایان به حدیثی از جانشین بلا فصل نبی اکرم صلوات الله علیه امیرالمومنین علی علیه السلام، در این مورد اشاره میکنیم: > **کونا للظالم خصما والمظلوم عوناً** (هج البلاغه / نامه ۴۷).

^۳ اعیان الشیعه، ۱۳/۲ سیره حلبی ۱/۱۲۷

^۴ همان

منابع:

الصحيح في سيره پیامبر اعظم

فروع ابدیت

نهج البلاغه

سلامتی و تعجیل در فرج امام عصر علیه السلام صلوات